

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۳ / شماره ۱۴۰/۱۴۰

۱۴۰۱/۱۰/۱۰

مطالب این شماره

آمار متفاوت دو مرجع رسمی از سطح برداشت و
میزان تولید محصولات زراعی در سال زراعی
۱۴۰۰-۱۳۹۹ ..... ۲

تهیه و تحلیل: علی هلالی و مجتبی پالوج

ناظر علمی: علی کیانی‌راد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵
کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان خبر: آمار متفاوت دو مرجع رسمی از سطح برداشت و

میزان تولید محصولات زراعی در سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تهیه و تحلیل: علی هلالی و مجتبی پالوج

ناظر علمی: علی کیانی‌راد

کد: PN-2-14011010-(70)

خلاصه متن خبر

آمار متفاوت سطح کشت و میزان تولید محصولات زراعی در دو منبع آماری مرجع شامل آمارنامه مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات وزارت جهاد کشاورزی و نتایج طرح آمارگیری زراعت مرکز آمار ایران موجب نوعی سردرگمی متولیان امر می‌شود و از سویی با عنایت به اینکه آمار پایه و اساس برنامه ریزی و برنامه‌ریزی نیز ابزار توسعه است لزوم همگرایی، وحدت رویه و تولید آمار متنق و هماهنگ را بیش از پیش ضروری می‌نماید.

تحلیل موضوع

تعداد محصولات زراعی در طرح مرکز آمار ایران نسبت به مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات وزارت جهاد کشاورزی کمتر است، همین موضوع سبب شده است تا همواره نسبت به صحت و سقم آمار تشکیک گردد.

• در طرح مرکز آمار ایران، جمع کل محصولات زراعی اساسا وجود ندارد که نقص بسیار بزرگی است.

• مغایرت سطح زیر کشت بعضی از محصولات چشمگیر است، بطور مثال سطح زیر کشت کلزا در سال ۱۴۰۰ بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی ۴۷/۵ درصد بیشتر از آمار مرکز آمار ایران و سطح زیر کشت جو ۳۵ درصد کمتر از ارقام مرکز آمار ایران گزارش شده است.

• اختلاف در میزان تولید بعضی از محصولات نیز فاحش است، بطور مثال میزان تولید هندوانه در سال ۱۴۰۰ بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی اندکی بیش از دو برابر مرکز آمار ایران و در مقابل مقدار تولید نیشکر ۲۴/۴ درصد کمتر گزارش شده است.

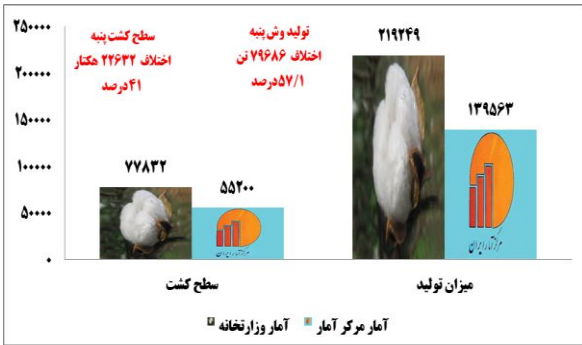
• سطح زیر کشت و میزان تولید گندم، لوبیا، نیشکر، سیب‌زمینی و گوجه فرنگی در دو منبع آماری از روند هماهنگ برخوردار نیستند. سطح کشت نیشکر در آمار وزارت ۱۴/۷ درصد بیشتر و تولید آن ۲۴/۴ درصد کمتر از میزان تولید انتشار یافته توسط مرکز آمار ایران گزارش شده است.

جدول ۱. آمار سطح کشت در سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ (واحد: هکتار)

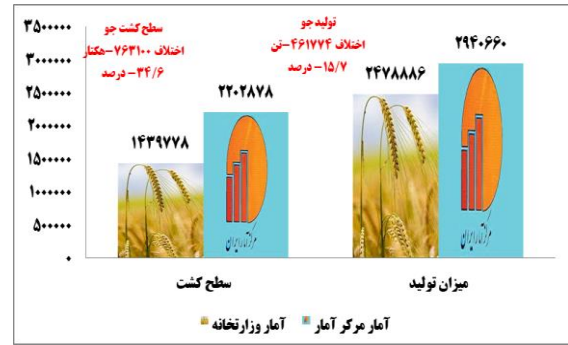
نام محصول	وزارتخانه	مرکز آمار	میزان اختلاف	درصد اختلاف
گندم	۶۲۶۸۹۳۸	۶۶۸۰۸۶۶	-۴۱۱۹۲۸	-۶/۲
جو	۱۴۳۹۷۷۸	۲۲۰۲۸۷۸	-۷۶۳۱۰۰	-۳۴/۶
شلتوک	۶۵۰۷۸۱	۴۹۴۴۳۰	۱۵۶۳۵۱	۳۱/۶
ذرت دانه‌ای	۸۹۵۷۱	۶۸۶۷۹	۲۰۸۹۲	۳۰/۴
نخود	۳۸۷۶۴۹	۴۵۲۳۷۲	-۶۴۷۲۳	-۱۴/۳
پنبه	۷۷۸۳۲	۵۵۲۰۰	۲۲۶۳۲	۴۱
چغندر قند	۱۲۰۰۹۹	۹۶۹۴۴	۲۳۱۵۵	۲۳/۹
کلزا	۱۸۳۶۹۳	۱۲۴۵۱۷	۵۹۱۷۶	۴۷/۵
نیشکر	۸۹۸۵۱	۷۸۳۲۵	۱۱۵۲۶	۱۴/۷
هندوانه	۸۲۵۸۲	۶۱۸۷۶	۲۰۷۰۶	۳۳/۵
یونجه	۴۲۷۵۹۵	۵۶۷۶۵۸	-۱۴۰۰۶۳	-۲۴/۷
جمع محصولات زراعی	۱۱۰۸۷۰۳۸	موجود نیست	-	-

جدول ۲. آمار تولید در سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ (واحد: تن)

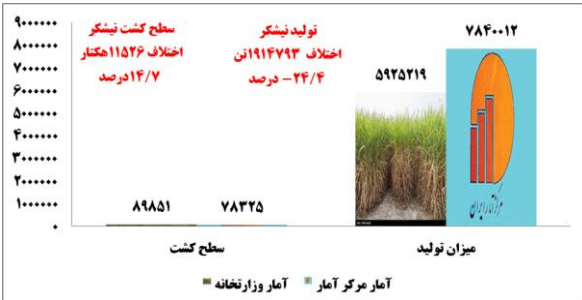
نام محصول	وزارتخانه	مرکز آمار	میزان اختلاف	درصد اختلاف
گندم	۱۱۱۳۲۲۳۹	۱۰۴۱۶۱۸۵	۷۱۶۰۵۴	۶/۹
جو	۲۴۷۸۸۸۶	۲۹۴۰۶۶۰	-۴۶۱۷۷۴	-۱۵/۷
شلتوک	۳۰۳۲۸۸۴	۱۸۲۰۳۶۸	۱۲۱۲۵۱۶	۶۶/۶
ذرت دانه‌ای	۶۶۸۳۶۹	۴۳۷۸۷۹	۲۳۰۴۹۰	۵۲/۶
لوبیا	۲۰۸۹۷۰	۱۶۷۵۰۵	۴۱۴۶۵	۲۴/۸
پنبه	۲۱۹۲۴۹	۱۳۹۵۶۳	۷۹۶۸۶	۵۷/۱
چغندر قند	۶۵۲۲۱۲۵	۵۴۳۵۱۷۲	۱۰۸۶۹۵۳	۲۰
کلزا	۳۳۳۷۷۹	۲۳۷۸۰۶	۹۵۹۷۳	۴۰/۴
نیشکر	۵۹۲۵۲۱۹	۷۸۴۰۰۱۲	-۱۹۱۴۷۹۳	-۳۴/۴
سیب زمینی	۳۹۱۲۲۶۱	۳۲۱۴۹۷۱	۶۹۷۳۹۰	۲۱/۷
هندوانه	۲۸۴۰۳۲۱	۱۴۱۰۵۱۷	۱۴۲۹۸۰۴	۱۰۱/۴
خیار	۵۱۱۰۷۹	۵۷۱۴۴۱	-۶۰۳۶۲	-۱۰/۶
جمع محصولات زراعی	۷۰۴۶۳۶۴۶	موجود نیست	-	-

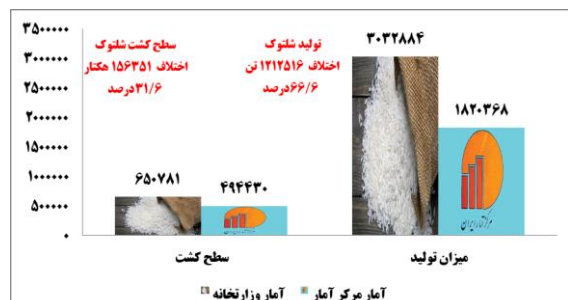
نمودار ۵- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید و ش پنبه در سال ۱۴۰۰

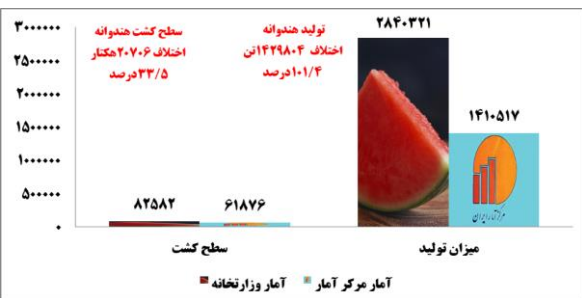
نمودار ۱- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید جو در سال ۱۴۰۰

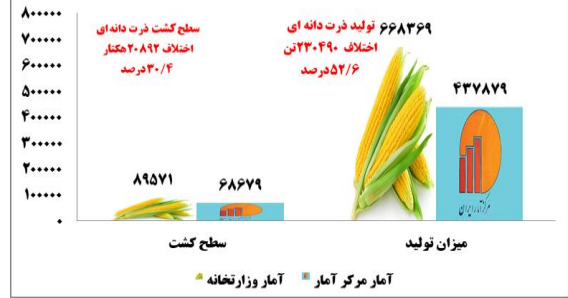
نمودار ۶- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید نیشکر در سال ۱۴۰۰

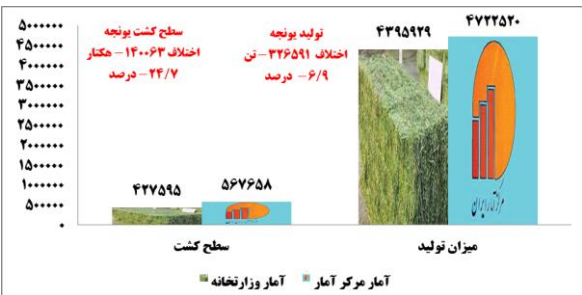
نمودار ۲- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید شلتوک در سال ۱۴۰۰

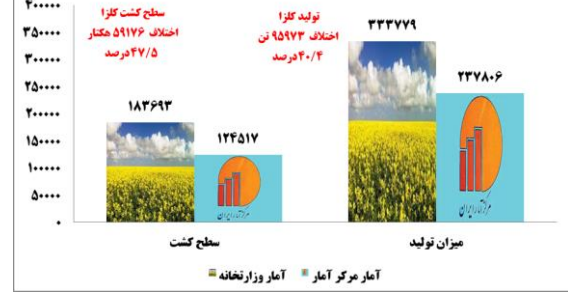
نمودار ۷- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید هندوانه در سال ۱۴۰۰

نمودار ۳- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید ذرت دانه ای در سال ۱۴۰۰

نمودار ۷- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید بونجه در سال ۱۴۰۰

نمودار ۴- مقایسه آماری سطح کشت و میزان تولید کلزا در سال ۱۴۰۰

پیشنهاد سیاستی

و اصلاحیه آن در سال ۱۳۸۱) و همچنین ماده ۱۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و اجرای آن یک امر ضروری است. در همین راستا و به منظور ایجاد هماهنگی میان آمار و اطلاعات ارائه شده توسط مرکز آمار ایران با اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی، پیشنهادی از طرف وزیر محترم جهاد کشاورزی برای سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال و درخواست شد ضمن تشکیل کارگروهی مشترک با حضور مرکز آمار ایران، پژوهشکده آمار مرکز آمار ایران، و مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات و موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت متبوع تشکیل شود تا زمینه لازم برای دستیابی به وحدت رویه در روش تهیه و ارائه آمار و اطلاعات متقن مربوط به بخش کشاورزی و هماهنگی علمی و عملیاتی اجزای مختلف دولت جهت برآورده کردن نیازهای اطلاعاتی و آماری در بخش کشاورزی فراهم گردد. تشکیل کارگروه و تدوین برنامه ملی آمار و اطلاعات بخش کشاورزی در دستور کار قرار گرفته است.

منابع

- آمارنامه کشاورزی (محصولات زراعی). سال ۱۴۰۰. مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات وزارت جهاد کشاورزی
- طرح آمارگیری زراعت (محصولات سالانه). سال ۱۴۰۰. مرکز آمار ایران.

ارائه آمار دقیق، متقن و مبتنی بر واقعیت از ضروریات برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌ها می‌باشد. مدیریت بخش کشاورزی به دلیل زنجیره طولانی و پیچیده و نقش آن در تأمین امنیت غذایی (فراهمی، دسترسی، سلامت و مصرف، و پایداری منابع) نیازمند اطلاعات و آمار به‌روز، دقیق و مبتنی بر واقعیات این بخش می‌باشد. فقدان برنامه‌ریزی فعالیت‌های آماری به نوبه خود ناشی از نبود یک نظام تصمیم‌گیری در این زمینه و یا به تعبیری فقدان نظام آماری مدون در کشور است، چرا که مرکز آمار ایران، بانک مرکزی و واحدهای تولید آمار سایر دستگاهها بدلیل شفاف نبودن نوع و جهت رابطه بین فعالیت‌هایشان با یکدیگر و فقدان تقسیم کار بین واحدهای مزبور، چیزی به نام ارکان یک نظام را محقق نمی‌سازد.

اطلاع از آمار و اطلاعات دقیق و درست میزان تولید کشاورزی از جمله محصولات زراعی که بخش بزرگی از حجم تولیدات کشاورزی را در بر می‌گیرد، نه تنها به لحاظ ذاتی و از منظر تامین و امنیت غذایی آحاد جامعه بسیار ضروری است، بلکه جهت استفاده در برنامه‌ریزی‌های آتی تولید، تامین و تجارت محصولات، خرید تضمینی محصولات شناسنامه‌دار، ایجاد امکان پرداخت یارانه نقدی یا غیرنقدی به تولید محصولات نیازمند حمایت در بخش کشاورزی، هزینه و درآمد خانوار، هزینه های تولید، مصرف سرانه مواد غذایی، برآورد نرخ رشد و محاسبه ارزش افزوده بخش کشاورزی، میزان تخصیص و ارائه تسهیلات بانکی، تعیین شاخص های بهره وری نیروی کار سرمایه، تخصیص بودجه به این بخش و ... بسیار ضروری و تعیین کننده است. در همین زمینه اطلاعات مرکز آمار ایران با اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی و واقعیت‌های موجود فاصله زیادی داشته و این خود نظام تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری را دچار چالش می‌نماید.

مغایرت و تناقض موجود بین آمارهای دو مرجع آماری فوق‌الذکر بیش از آن که مربوط به روش محاسبه یا رویه‌های به دست آوردن اطلاعات و ارقام باشد، نشأت گرفته از ناحیه منابع اطلاعاتی است. به منظور رفع مغایرت‌ها در آمارهای تولید شده رجوع به ظرفیت قانونی نظام آماری کشور (مصوب سال ۱۳۷۹

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶
E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
www.agri-peri.ac.ir